

INTERVIEW ANTITRUST REVUE

s Jurajom Beňom,
predsedom Protimonopolného úradu Slovenskej republiky

■ **Martin Nedelka:** Dobrý deň, pán predseda. V prvom rade ešte takto dodatočne gratulujeme ku zvoleniu do novej funkcie a ďakujeme, že ste si spravili čas na tento rozhovor, ktorý je čitateľmi Antitrustu veľmi očakávaný. Vy ste v minulosti už na Protimonopolnom úrade pôsobili. Aké boli hlavné dôvody, že ste sa rozhodli pre návrat? Cnelo sa Vám?

Juraj Beňa: Ja som zo súťažné práva nikdy úplne nevystúpil, napriek tomu, že v roku 2016 som odišiel z Protimonopolného úradu. So súťažným právom som zostal naďalej v kontakte a bol to môj každodenný chlebiček. Jednak klasické súťažné právo, ktorému sa venuje práve Protimonopolný úrad, a jednak regulácia elektronických komunikácií, ktorá je tiež založená na princípoch súťažného práva.

Čo ma zlákal na úrad samotný, je však jeho postavenie súťažnej autority a práca pre verejný záujem, v ktorej je nevyhnutné chápať a zaoberať sa vecami v širšom zmysle, než povedzme v súkromnej praxi. Okrem toho bola lákadlom aj pestrosť práce samotnej. Pre právnikov je určite zaujímavé, že v rámci práce pre úrad si vyskúša viacero profesií. V úvodnej fáze prípadu je v pozícii podobnej vyšetrovateľovi policajného zboru, čo je nepochybne veľká výzva. V neskoršom priebehu prípadu je v pozícii kvázi sudcu, ktorý rozhoduje o „vine a treste“, ak rieši napríklad kartely alebo zneužívanie dominantného postavenia. A veľakrát sa napokon ocitne aj v pozícii obhajcu, ak vec zastupuje pred súdom, kde je potrebné obhajovať závery a postup úradu. Každý úspešne obhájený prípad následne prináša veľký pocit zodpovednosti, ktorý človeku v práci pomáha a ďalej ho motivuje.

V neposlednom rade je zaujímavá aj skutočnosť, že súťažné právo je priesečníkom práva a ekonómie, respektíve politickej ekonómie, a poskytuje celistvý pohľad na hospodárstvo.

Z pozície súťažnej autority máte navyše možnosť ovplyvňovať politiku štátu, spolupracovať, akým spôsobom by sa mala formovať ekonomika a snažiť sa o podporu konkurenčného prostredia.

A nakoniec je na úrade zaujímavá aj práca s ľuďmi. Jednak je na úrade veľa skúsených, skvelých ľudí, ktorí sa rozumejú svojej oblasti a jednak je zaujímavé a inšpiratívne aj zainteresované externé prostredie. Stretávate sa s rôznymi profesiami, či už to sú advokáti, podnikateľské združenia alebo obchodníci. Dostávate sa k rôznym pohľadom na prešetrované oblasti, od čoho môžete byť v súkromnej sfére trochu odrezaní. V rámci European Competition Network spolupracujete s Európskou komisiou a zahraničnými súťažnými orgánmi, z ktorých čerpáte inšpiráciu, ako fungujú väčšie úrady s dlhšou históriou v západnej Európe.

■ **Martin Nedelka:** S akými plánmi teda prichádzate na Protimonopolný úrad? Čo budú vlastne Vaše priority?

Juraj Beňa: Svoje plány som predstavil v rámci kandidatúry na funkciu predsedu Protimonopolného úradu. Je ich samozrejme viacero, ale kľúčovou je cieľ, aby sa z Protimonopolného úradu podarilo vybudovať modernú inštitúciu, ktorá by mohla slúžiť aj ako príklad najlepšej praxe pre ostatné štátne orgány v Slovenskej republike. Na prvé počutie to možno znie vágne, ale pre mňa je hlavnou prioritou skonsolidovať úrad, nábrať kvalitných ľudí, ktorí majú moderné zmyslenie a majú predstavu o tom, akým spôsobom má fungovať takáto inštitúcia.

Prioritou je teda posilniť úrad po personálnej a organizačnej stránke, a podporiť jeho financovanie. Z toho vyplývajú aj konkrétne kroky. Mo-

Mgr. Juraj Beňa, LL.M., nastúpil do funkcie predsedu Protimonopolného úradu SR 1. marca 2023 po menovaní prezidentkou Slovenskej republiky. Do úradu prišiel z telekomunikačnej spoločnosti Orange Slovensko, a.s., kde pôsobil ako právny poradca pre oblasť regulácie a súťažného práva (10/2016 – 2/2023). Predtým pracoval na odbore kartelov Protimonopolného úradu SR (1/2013 – 9/2016) a v advokátskych kanceláriách (9/2008 – 1/2013). Prax v oblasti súťažného práva získal aj v medzinárodnom prostredí, keď ako národný expert absolvoval pracovnú stáž na Európskej komisii, Generálnom riaditeľstve pre hospodársku súťaž, a tejto oblasti sa venoval aj v rámci prednáškovej a akademickej činnosti. Absolvoval Právnickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave (9/2003 – 6/2008, titul Mgr.) a vzdelanie v medzinárodnom a európskom práve získal na Amsterdamskej univerzite (9/2009 – 9/2010, titul LL.M.).

mentálne sme vo výberovom konaní na podpredsedu Protimonopolného úradu, ktoré sa bude, myslím historicky bezprecedentne, vykonávať prostredníctvom verejného vypočutia nezávislou komisiou. Taktiež obsadzujeme funkciu generálneho tajomníka služobného úradu. Ide opäť o veľmi dôležitú funkciu, pretože úrad potrebuje posilniť, zjednotiť a sprehľadniť systém vlastného back officu, aby fungoval ako silná podpora v prospech výkonných odborov.

Rovnako je dôležité, aby sme mali naozaj efektívne informačné systémy, motivujúce ohodnocovanie zamestnancov a aby sme mali priestor pre ich kvalitné vzdelávanie a dostatočný komfort pre to, aby mohli vykonávať svoju činnosť. S tým súvisia aj funkčné priestory úradu zodpovedajúce dnešným požiadavkám. Tu všade vidím priestor pre zlepšenie.

No a čo sa týka obsahových priorít, veľmi rád by som posilnil hlavné činnosti úradu, najmä výkon inšpekcií. Tam bol úrad za posledné obdobie naozaj menej aktívny. V tomto smere úradu chýba aj vybavenie, personálne, ako aj technické. Rád by som posilnil forenzné oddelenie úradu a znova vytvoril odbor hlavného ekonóma. Na úrade síce existuje takzvaný referát hlavného ekonóma, čo však z môjho pohľadu kapacitne nepostačuje na plnohodnotnú ekonomickú podporu, ktorú úrad potrebuje, či už z pohľadu výskumu alebo z pohľadu vymáhania súťažného práva. Rád by som preto vytvoril odbor, ktorý by mal trochu, štyroch ľudí. Uvidíme, ako nám to podmienky dovoľia.

Taktiež by som rád zintenzívil výkon niektorých činností úradu, ktoré som spomínal v rámci projektu mojej kandidatúry. Ide najmä o oblasti kartelov a vertikálnych dohôd. V poslednom období mal úrad v týchto oblastiach veľmi málo rozhodnutí, ktoré boli navyše často zamerané na verejné obstarávanie, spravidla s nízkou hodnotou zákazky. Išlo teda o prípady, pri ktorých možno mať istú pochybnosť o veľkosti dopadov na celkové súťažné prostredie.

Neskôr by som rád zväzil aj organizačné zmeny a zavedenie jednotupňového rozhodovania úradu, ako to bolo pôvodne navrhované aj v novele zákona o ochrane hospodárskej súťaže, ktorá však nakoniec neprešla.

■ **Martin Nedelka:** K tomu by zrejme bolo vhodné mať aj odbornú diskusiu, pretože istá časť praktikov mala pochybnosti o tejto zmene, nakoľko váha rozhodovania by sa do veľkej miery presunula na súdy. Všeobecné súdy pritom často nemajú veľa skúseností s právom hospodárskej súťaže.

Juraj Beňa: Áno, bol by som veľmi rád, keby prebehla verejná diskusia, možno aj nejaká akademická diskusia, napríklad v spolupráci s právnickými alebo ekonomickými fakultami. Ja mám samozrejme vlastnú predstavu, ale bol by som rád, keby sa podarilo odborne rozpracovať tri, štyri modely fungovania.

Od jednostranného konania si sľubujem, že rozhodnutia budú robustnejšie a že budú podrobené väčšej vnútornej oponentúre, ktorá by sa mala nakoniec prejaviť vo vyššej miere zhody na úrovni úradu. Čo sa týka súdneho prieskumu, vo vzťahu k reforme súdnictva mám nádej, že špecializované správne súdnictvo by mohlo viesť k zlepšeniu súdneho prieskumu a zvýšenej špecializácii súdov. A nakoniec by som bol rád, keby aj úrad spolupracoval so súdmi napríklad v oblasti vzdelávania.

■ **Martin Nedelka:** Vnímate Protimonopolný úrad viac ako tichého strážcu konkurencie alebo by podľa Vášho názoru mal byť viac otvorený laickej a odbornej verejnosti?

Juraj Beňa: Vo všeobecnosti som skôr priaznivcom otvorenej komunikácie štátnych úradov a štátu všeobecne. Nemám rád, keď sú rozhodnutia či dokonca celá agenda niektorých úradov pod prísnyim rúskom tajomstva, pokiaľ to nie je vyslovene nevyhnutné. Čiže z môjho pohľadu by úrad mal byť aktívny aj smerom ku komunikácii s externým prostredím. Nakoniec, aj v rámci prezentácie som zdôraznil, že úrad by sa mal otvoriť verejnosti, mal by viac komunikovať. Momentálne úrad síce nie je úplne nekomunikatívny, naopak, v porovnaní s mnohými inými úradmi je relatívne transparentný, napr. publikuje svoje rozhodnutia v absolútne otvorenom režime, čo nie je úplne samozrejmé ani v zahraničí. Ale z môjho pohľadu je komunikácia úradu dosť jednosmerná. Úrad navonok publikuje svoje tlačové správy, ktoré už bližšie nevyvetľuje.

Bol by som preto rád, aby sme organizovali pravidelné stretnutia, či už s médiami, ale aj s odbornou verejnosťou. V minulosti boli napríklad takzvané pracovné raňajky s predsedom úradu. To bola iniciatíva, ktorú by som rád obnovil.

Ďalej úrad organizuje každoročnú konferenciu, ktorú by som rád posilnil tak, aby išlo o udalosť, ktorá má význam nielen pre Slovensko, ale aj pre širší región, možno V4 spolu s Rakúskom. Dôležité je, aby sme na konferencii mali odborníkov z týchto krajín a aj z ďalších jurisdikcií, aby sa z nej

stala platforma pre výmenu skúseností a rôznych pohľadov na aktuálne otázky súťažného práva.

Taktiež by som bol veľmi rád, ak by úrad proaktívne komunikoval aj voči širšej verejnosti. A to nielen v základnej rovine, o svojich úlohách, kompetenciách, a o význame ochrany hospodárskej súťaže, ale aj o komplikovanejších otázkach a trendoch v odvetví. Potrebu komunikácie navonok v súčasnosti veľmi dobre vidieť najmä v otázkach súvisiacich s infláciou. Máme obdobie pomerne vysokého zdražovania a vynára sa viacero otázok, či tento problém nie je spôsobený aj nedostatkom konkurencie v slovenskom prostredí, či nedochádza napríklad k nejakým kartelovým dohodám alebo k zneužívaniu dominantného postavenia.

Toto sú otázky, ktoré by mal úrad proaktívne vysvetľovať, komunikovať s verejnosťou a zatiaľ sa mu to bohužiaľ podľa mojej mienky príliš nedarí. Je to veľmi dôležité a je to zásadná otázka pre budovanie dôveryhodnosti Protimonopolného úradu, ktorá je úplne kľúčovým prostriedkom pre to, aby mohol riadne plniť svoje poslanie.

■ **Jakub Jošt:** Veľkou témou v súťažnom práve veľkých jurisdikcií posledných rokov sú intervencie do sveta digitálnej ekonomiky a platforiem. Vidíte tu priestor aj pre Protimonopolný úrad? Máte nejaké plány aj týmto smerom alebo si myslíte, že sú to témy vyhradené skôr pre tradične aktívnejšie partnerské inštitúcie, ako sú napr. nemecký či francúzsky súťažný úrad alebo priamo Európska komisia? Všimol som si totiž, že nedávno ste s predsedom českého súťažného úradu diskutovali aj problematiku digitálnej ekonomiky a platforiem.

Juraj Beňa: Je to určite téma, ktorá bude Protimonopolný úrad zaujímať. Vývoj v tzv. digitálnej ekonomike ma zaujíma a aj vo svojej vízii som zdôraznil, že digitálne trhy by mali byť jednou z priorít úradu. Samozrejme, je to viacvrstvový problém.

Aktuálne napríklad riešime európske nariadenie o digitálnom trhoch a spôsob, akým ho čo najlepšie implementovať do právomocí úradu, ktoré sa budú zrejme v tomto smere rozširovať.

Čo sa týka samotnej otázky, akým spôsobom by mal úrad pristupovať k digitálnym trhom, do istej miery súhlasím, že najmä vo vzťahu k big tech firmám ako sú Google, Facebook, Amazon a vo vzťahu k ich globálnym praktikám, sú asi lepšie situované súťažnoprávne authority väčších jurisdikcií a najmä Európska komisia.

Na druhej strane však nie je úplne vylúčené, že aj tieto firmy implementovali praktiky, ktoré sa prejavujú vyslovene len na národných trhoch. V takých prípadoch by Protimonopolný úrad mohol byť inštitúciou, ktorá sa o takéto prípady bude zaujímať. Máme dokonca aj indície z trhu, že takéto prípady by mohli v budúcnosti nastať.

Navyše, netreba zabúdať, že digitálne trhy nie sú len Google, nie je to len Facebook, americký big tech, ale sú to aj oblasti, ktoré sú lokálneho alebo regionálneho charakteru, kde máme viacero hráčov, ktorí môžu mať silné alebo dominantné postavenie na lokálnych trhoch, pričom ich praktiky nemusia byť nutne prevzaté veľkými nadnárodnými korporáciami. Tu mám na mysli najmä oblasti ako mediálne služby a služby poskytovania prístupu k internetu, rôzne e-commerce trhy a tak ďalej.

■ **Jakub Jošt:** S tým podľa mňa súvisí aj ďalšia otázka. Vo vzťahu k digitálnym trhom práve Európska komisia často posúva hranice svoj rozhodovacej praxe, napríklad vytváraním nových teórií ujmy (theories of harm). Sledujete tento vývoj? Vnímate úrad ako inštitúciu, ktorá má Európsku komisiu skôr nasledovať alebo je z Vášho pohľadu rozumnejšie počkať, akým spôsobom sa obdobné novinky v oblasti vymáhania súťažného práva vyvinú?

Juraj Beňa: Smerovanie Európskej komisie je z pohľadu úradu samozrejme dôležité, pretože aj úrad by v takýchto prípadoch často aplikoval usta-

novenia Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Na druhej strane to závisí od konkrétnych prípadov. Ak by nastala situácia, kde by úrad videl súťažný problém, tak úplne nevyklúčim, že by v týchto oblastiach pôsobil od istej miery autonómne, zvažoval vlastné teórie ujmy a právo by aplikoval spôsobom, ktorý považuje za vhodný, legitímny a potrebný v konkrétnej situácii.

■ **Martin Nedelka:** Aký je Váš postoj k vertikálnym obmedzeniam? Niektoré súťažné autority majú názor, že vertikálne dohody nemajú také negatívne dopady na hospodársku súťaž, respektíve môžu mať často aj pozitívne dopady a teda nie sú také nebezpečné. Sú naopak súťažné orgány, ktoré vertikálne dohody pomerne intenzívne vyšetrujú. Napríklad český súťažný úrad mal v ostatných rokoch niekoľko veľkých prípadov ohľadom vertikálnych dohôd a začal za ne ukladať pomerne vysoké pokuty, pričom išlo primárne o RPM (resale price maintenance).

Juraj Beňa: RPM osobne považujem za problematickú prax, ktorá sa v praxi vyskytuje veľmi často. Z praxe poznáme situácie, kedy sa RPM prejavila vyslovene škodlivo, a to nielen vo vzťahu ku konečnému spotrebiteľovi, ale aj vo vzťahu k distribútorom, ktorí bývajú v takýchto prípadoch sankcionovaní zo strany výrobcu alebo svojich partnerov v distribučnom reťazci za to, že RPM neuplatňujú.

Nemožno preto tvrdiť, že tieto praktiky by boli bezproblémové, alebo že by nemali dopad na súťaž, či boli dokonca pro-súťažné. Otázka však je, akým spôsobom sa k nim má postaviť Protimonopolný úrad. V minulosti sme z tejto kategórie mali aj pomerne veľké prípady, spomeniem prípad spoločnosti RAJO. Išlo v ňom o skutočne zaujímavú prax, ktorá sa týkala veľmi dôležitého produktu, ktorý zásoboval veľké množstvo spotrebiteľov. Toto sú prípady, ktoré by som považoval za dôležité a prioritné. Potom sú samozrejme veci, ktoré možno nemali taký široký dopad a úrad by nemal investovať svoje obmedzené kapacity na ich riešenie.

Je preto otázka, akým spôsobom k takýmto praktikám úrad pristúpi v budúcnosti. Nevyklúčim ani veľmi aktívny prístup, ale ani rozumnú prioritizáciu. Odpovedajúc na Vašu otázku však RPM považujem za škodlivú prax a dilemu vidím v tom, ako sa čo najefektívnejšie zamerať na ochranu súťaže v tomto kontexte.

■ **Martin Nedelka:** Rozumiem. Radi by sme tiež poznali Váš názor na aktuálne iniciatívy Komisie, kde mnohí kritici tvrdia, že sa v ich dôsledku zo súťažného práva vytráca právna istota. Napríklad v koncentráciách už obrátové kritériá nie sú celkom bezpečným prístupom, nie je istota ani ohľadom príslušnosti Komisie a národných súťažných orgánov, a pod. Ako to vnímate Vy?

Juraj Beňa: Súhlasím, že takýto trend môžeme pozorovať a že spôsobuje komplikácie pre adresátov právnych noriem, najmä v oblasti compliance, a to aj vo vzťahu k novým reguláciám, ako sú DMA, DSA, FDI, či nová regulácia zahraničných subvencií. Na druhej strane je to pochopiteľný dôsledok doby, v ktorej žijeme. Žijeme v období dramatických zmien, v ktorom sa v dôsledku digitálnej revolúcie mení celková ekonomika. Zároveň vyvstáva mnoho nových praktík, ktoré sa v minulosti udiali práve v kontexte ex ante kontroly koncentrácií. Mierim na tzv. killer acquisitions, ktoré v minulosti z dôvodu rigidne nastavených obrátových kritérií unikli právomoci súťažných orgánov a mohli tak spôsobiť problémy na trhu, ktoré sa prejavili až v neskoršom období.

Ide teda skôr o reakciu na novú realitu, ktorej čelíme, a z môjho pohľadu je potrebné nájsť správny balans. Predpokladám, že časom sa ustália pravidlá, ktoré budú vyvažovať potreby správneho uchopenia nových škodlivých praktík s legitímnymi potrebami regulovaných subjektov. Žijeme v turbulentnom období a z môjho pohľadu je správne, že štát, respektíve úrad ako ochrana súťaže, má mať právomoc pozeráť sa na prípady tak, aby mohol súťažné problémy efektívne riešiť.

■ **Martin Nedelka:** To je myslím správny prístup. Niekedy sa mi však zdá, že Komisia už vopred rieši problémy, ktoré vlastne ešte nenastali, alebo proste priamo predpokladá, že niektoré transakcie, alebo nové obchodné riešenia či biznis modely, súťažné problémy prinesú. Pritom v minulosti sa viackrát ukázalo, že niekedy išlo len o krátkodobé „technologické bubliny“ a že problematizované IT riešenie buď vôbec neexistuje, nefunguje alebo aspoň neprináša predpokladané negatívne dopady na trh. Navyše sa dosť opomína možnosť ex post kontroly, napr. v rámci zákazu kartelových dohôd alebo zneužívania dominance. Z praxe pritom musím povedať, že dodržiavanie súťažných noriem sa skutočne stalo dosť komplikovaným aj pre hospodárske subjekty s dobrou vôľou.

Juraj Beňa: To súhlasím. Jednou otázkou sú teda adresáti súťažných noriem a náročnosť na compliance a druhou otázkou je celkový výsledok, ktorý sa takýmto vymáhaním súťažného práva dosiahne, pretože ten môže byť dosť neistý, alebo aspoň sporný, a je dôležité sledovať, či sa vstupom súťažnoprávnymi autoritami reálne dosiahlo to, čo bolo pôvodným zámerom.

Naozaj sa totiž môže stať, že súťažné právo bude smerovať voči niekomu, kto v budúcnosti ani nebude mať dominantné postavenie, alebo že údajne problematická technológia sa nestane vôbec významnou, a zákaz nejakej koncentrácie sa preukáže ako nesprávny.

Ale zároveň to opäť vnímam ako reakciu na nové trhové skutočnosti. Napríklad v oblasti sociálnych sietí nadobudol Facebook obrovskú dominanciu, ku ktorej nemuselo dôjsť, ak by bola dobre strážená jeho akvizitívna činnosť a nemuseli sme tu mať problémy, ktoré musíme teraz riešiť. Takže je to asi taká dvojsečná zbraň, že jeden aj druhý smer má svoje opodstatnenie. Dôležité však bude sledovať výsledky týchto trendov a ich dopady na samotné trhy.

■ **Jakub Još:** Už v rámci Vašej kandidatúry ste spomenuli potrebu obnovenia úradu hlavného ekonóma Protimonopolného úradu. Na Slovensku sa zatiaľ tento inštitút príliš neujal, hoci úrad v minulosti hlavného ekonóma už mal. Aké by podľa Vášho názoru boli prínosy opätovného pokusu o jeho zavedenie? Pýtam sa aj preto, lebo Komisia v minulosti promovala tzv. more economic approach, ktorý ale zdá sa predstavoval výzvu pre zachovanie právnej istoty, a v súčasnosti už vidíme mierny odklon od tohto trendu.

Juraj Beňa: Mojou ambíciou je, aby mal úrad analytickú jednotku, ktorá dokáže ekonomickým a analytickým spôsobom vyhodnocovať fungovanie trhov. Z môjho uhla pohľadu teda ani nie je potrebná zmena prístupu k rozhodovaniu prostredníctvom more economic approach. Skôr mi ide o to, aby mal úrad schopnosť analyzovať trhy a pripravovať rozhodnutia robustne, na základe detailnej znalosti trhov založenej aj na sektorových štúdiách. Momentálne úrad žiaľ nemá kapacitu, aby sme taketo veľké prípady vedeli riešiť, analyzovať obrovské množstvo dát a aby sme vedeli predvídať, akým spôsobom sa budú správať trhy, aká je ich vnútorná dynamika a ktoré sú tie premenné, ktoré vedú k súťažným problémom.

V štátnej správe síce máme analytikov a veľmi dobrých ekonómov, ktorí pôsobia na jednotlivých odboroch, ale ich expertíza nie je nejakým spôsobom koncentrovaná, syntetizovaná, a títo odborníci tak nevedia efektívne pomáhať iným odborom. Rád by som preto mal analytickú jednotku, kde budú veľmi kvalitní ľudia, ktorí budú vedieť pracovať s dátami a budú mať aj znalosť trhu, národohospodárske orientovanie.

■ **Martin Nedelka:** To je veľmi dôležité. Bola by to servisná organizácia pre odbor koncentrácií, kartelov, vlastne pre všetky aktivity Protimonopolného úradu.

Juraj Beňa: Presne tak. Napokon, ekonomické otázky sa objavujú v pomerne veľkom počte prípadov. Ide samozrejme o otázky dominance,

kde analýza relevantného trhu je úplne kľúčová, aby ste vedeli rozhodnúť prípad alebo určiť základné smerovanie úradu. To isté platí pri koncentraciách. Pri karteloch je to trochu menej dôležité, ale na druhej strane aj tu vzniká veľa otázok, napríklad pri ukladaní pokút, v žiadostiach o neuloženie pokút, ukladaní zákazu účasti vo verejnom obstarávaní, kde by ekonomická analýza našla svoje využitie.

■ **Martin Nedelka:** Jednou z najskloňovanejších otázok súčasnosti, najmä z pohľadu Komisie, je otázka udržateľnosti. Ste priaznivcom rozširovania priorit súťažného práva v tejto oblasti? Je pre Vás otázka udržateľnosti dôležitá? Ja mám napríklad pochybnosti o tom, či by udržateľnosť mala byť naozaj prioritou súťažného práva.

Juraj Beňa: Úplne otvorene, nemám na to 100 percentný názor, pretože zatiaľ chýbajú konkrétne prípady a prístupy k tomu, akým spôsobom by malo súťažné právo sledovať udržateľnosť ako cieľ. Zatiaľ to vnímam skôr v akademicko-ideovej rovine.

Samozrejme, diskusia o udržateľnosti otvára mnohé potenciálne zaujímavé otázky. Napríklad zelené bojkoty, kedy by sa firmy dohodli, že nebudú odoberať od podnikateľa z dôvodu, že nespĺňa štandardy udržateľnosti, alebo jeho výroba nie je ekologická. Potom vyvstáva otázka, či napríklad firmy sú tie správne inštitúcie, ktoré by takéto niečo mali hodnotiť, či by napríklad nemal naozaj túto úlohu prebrať skôr štát, ktorý stanovuje štandardy v rámci klasickej regulácie.

Podobné otázky by sa mohli objaviť aj v prípade, keď sa bavíme o potravinových reťazcoch, napríklad otázka vajícok či kľetkový chov. Je možné, aby sa potravinové reťazce dohodli, že nebudú predávať takýto typ produktov?

■ **Martin Nedelka:** To znamená, že to úrad bude túto otázku riešiť, ale až v situácii, až vznikne nejaký konkrétny problém..

Juraj Beňa: Áno, ak vznikne nejaká konkrétna otázka. Mám totiž pocit, že v momentálnej situácii nevieme úplne odhadnúť, kde všade môže tento problém nastať a v akých okolnostiach. Sú situácie, kedy si veľmi neviem predstaviť, že by udržateľnosť mala tromfnúť všetky ostatné ciele, spomenuté dohody medzi podnikateľmi. Iste, určitá miera standardizácie by mohla byť prospešná. Ale na druhej strane môžu vzniknúť aj také situácie, kedy to bude pre súťaž problematické. Nerád by som dával nejakú paušálnu odpoveď. Uvidíme, čo situácia priniesie a či to naozaj bude téma, v ktorej sa budú súťažné orgány často angažovať, alebo je to skôr bublina, ktorá časom splaskne.

■ **Jakub Jošt:** Myslíte si, že ak by sa téma udržateľnosti stala populárnejšou, že by vytvárala tlak smerom na voľbu nástrojov nápravy protiprávneho stavu, tzv. remedies? Že by sa povedzme ťažisko vymáhania súťažného práva presúvalo z pokút na nejakú formu behaviorálnych záväzkov? Tradičné prostriedky nápravy totiž nemusia stačiť na sledovanie nových cieľov súťažnoprávnej regulácie.

Martin Nedelka: Aby som Jakuba doplnil. Ja som pochopil aj z nedávneho rozhovoru, ktorý som pre Antitrust pripravil s predsedom maďarského súťažného orgánu, že maďarský súťažnoprávny orgán čoraz častejšie pristupuje k aplikácii nových prostriedkov nápravy, že vymáhanie nie je iba o pokute, ale že účastník protisúťažného konania sa napríklad zaviazuje, že vytvorí 15 pracovných miest, prípadne prijme obdobné záväzky, ktoré už pripomínajú klasické sektorové regulácie.

Juraj Beňa: Také prostriedky nápravy úrad už v nejakej miere má a ich využívanie pravdepodobne súvisí viac s celkovým smerovaním súťažného práva, než len vyslovene s udržateľnosťou. Napríklad teraz prebieha v Nemecku diskusia o návrhu zákona, ktorý dáva nemeckému súťažnému úradu možnosť, že v prípade, ak zistí nejaké systémové chyby na trhu, tak

môže ukladať určité formy opatrení, zasahovať priamo do štruktúry trhu, predpokladám že aj prostredníctvom tvrdého rozdelenia spoločností.

■ **Martin Nedelka:** To je určite zásadná diskusia, ktorú pozorne sledujeme, a napríklad aj kolegovia z Nemecka sa už aj verejne pýtajú, či takýto prístup už jednoducho nie je „cez čiaru“.

Juraj Beňa: No, je to skutočne otázka. Je to zaujímavý prostriedok nápravy. Napokon, z historického pohľadu by to bol tradičný prostriedok nápravy v súťažnom práve, keď sa rozbíjali monopoly a rozdeľovali spoločnosti, veľkoobchod, maloobchod.

■ **Jakub Jošt:** To áno, ale v modernom poňatí typicky až na základe porušenia.

Juraj Beňa: Buď na základe porušenia, alebo na základe dlhodobého problému v rámci súťaže. Neviem, aká je tá debata v Nemecku, sledujem to len okrajovo, ale vnímam to tak, že môže adresovať nejaké problémy najmä na oligopolných trhoch, kde je problém identifikovať dominanciu. Tam by mali mať úrady k dispozícii prostriedky, ktoré by vedeli napraviť aj takto problematické situácie.

Martin Nedelka: Zaujímavé, ďakujeme. Teraz praktická otázka: Ako vnímate potenciál spolupráce medzi PMÚ a ostatnými (sektorovými) regulátormi, ako napr. ÚVO, ÚRSO, Radou pre mediálne služby, Úradom pre dohľad na zdravotnou starostlivosťou, apod.?

Juraj Beňa: Považujem ich za veľmi dôležitých partnerov. Koniec koncov, s ÚVO úrad spolupracuje dlhodobo, máme viaceré projekty a dohody o spolupráci a veľké množstvo kartelových a bid riggingových prípadov pochádza práve zo spolupráce s ÚVO. Pre mňa osobne je dôležitá spolupráca s ďalšími sektorovými regulátormi najmä v súčasnom období, kedy máme veľa s infláciou súvisiacich problémov práve na regulovaných trhoch, ako je napríklad trh s energiami, ktorý spadá pod ÚRSO.

Aj s ním komunikujeme ohľadom novej spolupráce. Či existuje priestor pre Protimonopolný úrad, aby buď spolupracoval s ÚRSO na nejakých návrhoch náprav problémov, ktoré sa môžu diať na trhu s energiami, alebo aj riešil prípady, ktoré z tej situácie môžu vzniknúť a pre účely vymáhania získaval informácie práve od tohto regulátora. To isté sa môže týkať aj Úradu pre reguláciu elektronických komunikácií, ktorý má tiež dobrú znalosť o ním regulovanom segmente, kde taktiež môžu, a pravdepodobne aj vznikajú, nejaké súťažné problémy a je potrebné ich riešiť či už proaktívne súťažnou advokáciou alebo aj vymáhaním. Pre mňa sú to dôležití partneri a dúfam, že budeme vedieť bližšie a koordinovane spolupracovať.

Asi nepoviem nič tajné, ak zmienim, že sa stretávam aj s predstaviteľmi týchto úradov. Boli sme práve na stretnutí s ÚRSO, kde sme diskutovali o rôznych formách spolupráce a o tom, ako budeme riešiť situácie, ktoré napríklad vzniknú na trhu distribúcie elektriny.

Taktiež sa stretávame s telekomunikačným úradom, čo je môj osobný partner z predchádzajúceho profesijného života a aj s Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou máme už nejakú debatu otvorenú.

■ **Jakub Jošt:** Na toto sa viaže ďalšia otázka: vyšlo pár štúdií resp. článkov, ktoré sa zaoberali otázkou, ako na Slovensku funguje trh predaja potravín. Má podľa Vás úrad v rukách efektívne nástroje aj na intervenciu na trhoch, ktoré sú, zdá sa, tak trochu štruktúralne predurčené na prítomnosť dvoch či troch väčších hráčov?

Juraj Beňa: To je veľmi komplexná otázka, veľmi komplikovaná a ja by som nezachádzal do veľkých detailov, pretože najmä pokiaľ ide o potravinové reťazce, momentálne máme na stole viaceré podnety a túto otázku riešime. Vo všeobecnosti však niektoré nástroje máme.

Predovšetkým je potrebné zmapovať, či a kde presne vznikajú súťažné problémy. A Protimonopolný úrad má práve veľmi dobré nástroje v tom,

že môže tieto trhy veľmi detailne skúmať a môže si vyžadovať informácie od podnikateľov. Trhové štúdiá, o ktorých som už hovoril, majú práve za cieľ zistiť, aké sú konkrétne problémy na skúmaných trhoch a či je tam priestor pre zásah úradu alebo je to skôr otázka pre politické rozhodnutie a reguláciu.

Uvažovať sa totiž vždy dá o otázkach bariér vstupu na trh, respektíve o zlepšení podmienok pre vstup nových hráčov. V tejto súvislosti existuje viacero tematických okruhov, kde vieme byť aktívni, alebo niektoré problémy aj priamo riešiť.

■ **Martin Nedelka:** Ja by som sa vrátil k otázke vymáhania súťažného práva na pracovnom trhu, teda k tzv. no poach agreements, ktorých ste spomenuli aj v rámci Vašej kandidatúry. Má úrad nejaké signály, že to je alebo môže byť problém aj na Slovensku?

Juraj Beňa: Nerád by som priamo hodnotil, či tu takýto problém je alebo nie je. Skôr by som tvrdil, že situácia na slovenskom trhu naznačuje, že by takéto dohody mohli vzniknúť. Po období, ktoré trvalo od deväťdesiatych rokov, kedy bola na Slovensku vysoká nezamestnanosť, sme sa relatívne rýchlo, skokovo, dostali do situácie, kedy máme nedostatok pracovníkov v takmer všetkých segmentoch.

Či už to sú IT špecialisti alebo robotníci v továrňach, remeselníci, stavební technici a tak ďalej. Zamestnávateľia majú problém zohnať kvalifikovaný personál a potom si ho udržať. Podmienky na trhu práce teda vytvárajú istý predpoklad, aby takéto problémy vznikali a úrad by mu preto mal venovať pozornosť. Ak k zakázaným dohodám na trhu práce dochádza, spôsobuje to veľkú škodu práve konkrétnym ľuďom, zamestnancom, ktorí nemôžu nájsť novú prácu za výhodnejších podmienok.

■ **Martin Nedelka:** Máte pravdu, že veľmi často si podnikatelia vôbec neuvedomujú, že to môže byť problém. Aj pomerne významné podnikateľské subjekty, či HR riaditelia týchto podnikateľských subjektov, si niekedy vôbec neuvedomujú, že je to neprípustné.

Juraj Beňa: Moja osobná skúsenosť je rovnaká. Vnímam to tak, že na niektorých trhoch existuje situácia, kde práve HR oddelenia veľmi prisne sledujú postupy konkurencie, čo sa týka platového nastavenia, podmienok a tak ďalej. Čiže buď dochádza v nejakej oblasti k signallingu alebo dokonca možno aj priamo k dohodám medzi podnikateľmi. Je to vec, ktorú treba uchopiť jednak z pohľadu osvetly, ale aj zo stránky vymáhania súťažného práva.

■ **Jakub Još:** Ďalšia otázka sa týka nedávnych rozhodnutí úradu vo veciach Chemes a Brantner. V oboch prípadoch boli identifikované dosť úzko zadefinované lokálne trhy. Otázka teda znie, či aj do budúcnosti vnímate priestor úradu na pozornejšie skúmanie lokálnych, geograficky menších, trhov.

Juraj Beňa: Minimálne v prípade Chemes bola situácia veľmi špecifická, takže sa z nej nedajú asi vyvodzovať nejaké ďalekosiahle závery. A čo sa týka lokálnych alebo regionálnych trhov, tak aj z rozhodovacej praxe úradu vyplýva, že s nimi úrad pracuje relatívne často, a to tak v otázkach koncentrácií, ako aj v prípadoch zneužívania dominantného postavenia. Z môjho pohľadu ide o jeden z možných trendov, ktoré budú nasledovať a kde vidíme aj priestor pre úrad, aby sa ďalej špecializoval a na regionálne trhy hlbšie zamerával. Rozhodne to nevyklúčujem.

■ **Martin Nedelka:** S tým súvisí aj téma prioritizácie. Je jasné, že Protimonopolný úrad alebo Komisia nemôžu prešetrovať každý prípad, ale treba nájsť nejakú optimálnu cestu prostredníctvom prioritizácie. Z praxe však poznáme situácie, kedy bol podnikateľský subjekt vyšetrovaný pomerne tvrdým spôsobom zo strany napríklad Európskej komisie, ale potom, keď mal nejaký problém na rovnakom trhu on a podal sťaž-

nosť na evidentne protisúťažné konanie, tak sa nedovolal žiadnej nápravy, pretože Komisia to vyhodnotila ako málo významný prípad. V takých situáciách je potom ťažké vysvetliť podnikateľovi, že súťažné právo platí pre všetkých rovnako. Aký je Váš pohľad na prioritizáciu?

Juraj Beňa: Priorizácia je pre úrad dôležitá. Máme to nakoniec aj v zá-kone. V prípade, ak by mal Úrad povinnosť riešiť všetky skutočné či potenciálne porušenia zákona, jeho nápad by nebol zvládnuteľný. Prípady, ktoré úrad rieši, sú často komplikované, a aj malé prípady si vyžadujú veľkú pozornosť. Nedajú sa rozhodnúť od stola a nedajú sa spraviť nejakým zjednodušeným konaním.

Úrad by sa preto mal zameriavať na prípady, ktoré majú potenciál väčšieho dopadu na súťaž a alebo majú významný potenciál určiť trend, ktorým sa hospodárska súťaž bude vyvíjať. Iba sledovanie takýchto prípadov môže úspešne naplňovať princíp generálnej prevencie. To by mohol byť prípad práve vertikálnych dohôd, ktoré by sa mohli riešiť prostredníctvom vzorových prípadov.

Na druhej strane súhlasím aj s tým, že úrad by mal v tejto otázke postupovať transparentne, otvorene komunikovať, prečo niektoré prípady neprioritizuje, a mal by mať k tomu nejaký kľúč, ktorý vie zdôvodniť.

■ **Jakub Još:** Ďalšia otázka je tiež výsostne praktická, aj s ohľadom na generálnu prevenciu, ktorú ste spomínali a smeruje k tomu, či si myslíte, že v súlade s rozhodnutím českého súťažného úradu vo veci Z – TRADE, môže byť zavedenie efektívneho compliance programu pozitívne zohľadnené pri ukladaní pokuty a či by sme tento trend mali nasledovať aj na Slovensku.

Juraj Beňa: Nemám na to zatiaľ úplne jednoznačný názor, to povieme otvorene. Uvidíme, čo prinesie prax českého súťažného úradu. Keď som sa stretol s jeho zástupcami, spomínali, že sa stretávajú s tým, že podnikatelia za nimi prichádzajú s požiadavkami na vyhodnotenie, či sú ich compliance programy dostatočné a čo majú prípadne vylepšiť, aby sa cítili chránení. Vytvárajú tak dosť výrazný tlak na úrad, aby jednotlivé compliance programy vopred posudzoval.

Takáto prax teda môže otvoriť ďalší work-flow, čo by nebol asi úplne želaný efekt. Navyše, otázka compliance programov má dva aspekty. Prvým aspektom je, či skutočnosť, že podnikateľ má compliance program zavedený predtým, ako došlo k porušeniu súťažného práva, môže mať vplyv na výšku pokuty a slúži teda ako poľahčujúca okolnosť. A potom je druhý aspekt, teda čo robiť v prípade, ak bol podnikateľ nejakým spôsobom zo strany úradu už riešený a až následne sa rozhodol zaviesť compliance program.

Prvým prípadom si nie som istý. Tam si myslím, že by si zohľadnenie compliance programu vyžadovalo špecifickú situáciu, kedy manažment firmy, a všeobecne firma nevedela o porušení a išlo vyslovene o exces konkrétného zamestnanca, ktorý bol za to aj nejakým spôsobom firmou potrestaný. Druhý prípad je smerovanie k náprave a k preventívnym opatreniam, aby sa táto situácia neopakovala v budúcnosti. Tam som otvorenejší, že by povinnosť vypracovania compliance programu mohla slúžiť ako dobrá forma prevencie.

■ **Jakub Još:** Ďalšia otázka sa týka pomerne zásadnej témy súťažného práva a síce súkromoprávneho vymáhania. Existujú totiž niektoré jurisdikcie, v ktorých sa pomerne úspešne presadzujú. Ako vidíte túto tému Vy? Prečo si myslíte, že napríklad na Slovensku sa súkromoprávne vymáhanie súťažného práva ešte stále nepresadilo?

Juraj Beňa: Vo všeobecnosti vnímam súkromoprávne vymáhanie ako dôležité. Uložením pokuty zo strany úradov totiž celý proces nekončí. Poškodené subjekty by mali mať možnosť a právo domáhať sa, aby boli napravené krivdy, ktoré sa im stali. Na Slovensku je otázka súkromoprávneho vymáhania komplikovaná. Máme možno aj relatívne málo prípadov,

ktoré dávajú priestor na to, aby dochádzalo k takémuto vymáhaniu. Navyše je do veľkej miery práve otázkou súdov, aby riešili takéto komplikované prípady. Sú to teda spojené nádoby. Jednak aktívnejšia činnosť úradu a jednak otvorejší prístup súdov k rozhodovaniu takýchto prípadov.

Na súdoch je v týchto veciach niekoľko prípadov a bude zaujímavé sledovať, ako dopadnú. Ide najmä o prípady týkajúce sa konania voči spoločnosti Slovak Telekom ohľadom rozhodnutia Európskej komisie, ale aj niektoré ďalšie.

■ **Martin Nedelka:** Spomínali ste, že plánujete organizačné zmeny a personálne posilnenie úradu? Na pracovnom trhu právnikov a ekonómov badať intenzívnu súťaž o talenty. Čo viete dnes ponúknuť zamestnancom?

Juraj Beňa: Áno, úrad má určite v tomto smere rezervy. Máme tu relatívne väčší počet otvorených miest, ktoré máme možno aj dlhodobo neobsadené, takže potrebujeme získavať nové talenty z vonkajšieho prostredia. A ja práve dúfam, že jednak organizačné zmeny týkajúce sa práve odboru hlavného ekonóma, ale aj posilnenie forenzných činností, môžu byť v tomto smere príležitosťami.

A čo sa týka tej atraktivity úradu ako zamestnávateľa, v poslednej dobe je zrejme badať, že je problém získavať nových ľudí. Ale myslím si, že to nie je problém len štátnych orgánov, ale aj súkromnej sféry. Je to štrukturálny problém a priznám sa, neviem presne určiť jeho príčiny.

Ale čo sa týka otázky, akým spôsobom vie úrad konkurovať práve súkromným subjektom, hlavným lákadlom je podľa mňa hlavne typ práce, ktorý na úrade robíme. Je to naozaj veľmi zaujímavá oblasť, kedy si môžete vyskúšať viaceré uhly pohľadu na konkrétnu vec z pozície verejného orgánu.

Práca pre úrad je rovnako zaujímavá aj z toho pohľadu, že pôsobíte v medzinárodnom prostredí. Napríklad ponúkame stáže v Európskej komisii. Naši zamestnanci chodia tiež na pracovné stretnutia v rámci ECN.

Dokonca aj pokiaľ ide o odmeňovanie, keď si porovnávam ponuky, ktoré prichádzajú na podobný typ zamestnancov zo súkromného sektora a od nás, tak sa im vieme približovať. Situácia teda určite nie je beznádejná a verím, že sa ju podarí ďalej zlepšiť tým, že sa budeme snažiť úrad zatriktívniť, že bude mať povest naozaj kvalitného úradu, ktorý robí veci s nadhľadom, moderne, progresívne. Že sa nám podarí vybudovať úrad ako inštitúciu, podobne ako Útvar hodnoty za peniaze.

■ **Martin Nedelka:** A ponúka Protimonopolný úrad stáže aj študentom? Lebo v minulosti to tak bolo. A ja si myslím, že kľúč je práve v tom, mať nejaký kontakt so študentami právnických a ekonomických fakúlt, ktorí nie všetci podrobne poznajú súťažné právo a vlastne až v kontakte so súťažným právom si uvedomujú jeho atraktivitu.

Juraj Beňa: To sú určite veci nad ktorými rozmyšľame. V minulosti, ako vravíte, sa také stáže organizovali a hoci tam bola istá diskontinuita kvôli Covidu, dúfam, že sa táto tradícia podarí obnoviť. Máme u nás zamestnancov, ktorí vyučujú na právnických fakultách, takže to je tiež priestor, kde sa dá dostať do kontaktu so študentami. Dúfame, že obdobné dohody sa nám podaria v rámci Ekonomickej univerzity. Tiež uvažujeme napríklad vypísať témy prác, ktoré by mohli študenti vypracovať a ktoré by potom mohli byť prezentované na konferencii Protimonopolného úradu a podobné akcie, ktoré by snád zvýšili atraktivitu Protimonopolného úradu ako zamestnávateľa.

■ **Jakub Jošt:** Za seba môžem potvrdiť, že stáže boli veľmi dobrým spôsobom, akým priťahovať študentov práva k súťažnému právu. V rámci predmetu, ktorý bol vtedy prednášaný zamestnancami Protimonopolného úradu na Právnickej fakulte UK, bola stáž ponúknutá aktívnym študentom za odmenu. Popravde si myslím, že z mojej generácie si touto stážou prešla väčšina dnes už etablovaných súťažných právnikov.

Juraj Beňa: Áno, to sa podarilo, vrátane schopných ľudí, ktorí aj zostali neskôr pracovať na Protimonopolnom úrade.

■ **Martin Nedelka:** Ešte k tej atraktivite úradu ako zamestnávateľa: Vidíte nejakú šancu na nové sídlo Protimonopolného úradu?

Juraj Beňa: Áno, je to niečo, na čom pracujeme a dúfame, že sa nám to podarí zrealizovať v dohľadnej dobe, cca od roku 2025.

■ **Jakub Jošt:** Na záver ešte jedna odľahčená otázka aj z osobného života: Mohli by ste dať čitateľom Antitrustu tri odporúčania na knihy alebo publikácie z oblasti súťažného práva, tri odporúčania na knihy mimo Vašej profesie a tri tipy na Vašu obľúbenú hudbu?

Juraj Beňa: Tak prvé odporúčanie sa týka tzv. hipsterského antitrustu. Manifestom hipsterského antitrustu je kniha od Tima Wu *The Curse of Bigness*. Tu mám veľmi rád a prečítal som ju asi dvakrát. Veľmi dobrá kniha aj s ohľadom na to, že mapuje históriu amerického súťažného práva od začiatku dvadsiateho storočia až po dnešné obdobie a identifikuje tam práve problémy, ktoré nastali v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch s príchodom konzumu, welfare standardu a ktoré spôsobili, že americké súťažné právo nie je tak efektívne, ako by malo byť. To je podľa mňa veľmi poučná kniha, aj veľmi poučný pohľad na to, akým spôsobom fungujú trhy.

Druhú publikáciu mám práve k téme udržateľnosti – sustainability, teda k úlohe súťažného práva v zelenej ekonomike, od môjho učiteľa z Amsterdamu Maartena Pietera Schinkela s názvom *Green Antitrust: Friendly Fire in the Fight against Climate Change*. Schinkel je v zásade oponentom toho, aby bolo súťažné právo nástrojom pre podporu zelenej ekonomiky a jeho kniha je zaujímavá aj z toho uhla pohľadu, že práve Holandsko patrí medzi hlavných zástancov tohto prístupu.

No a posledná publikácia, ktorú viem odporučiť, je slovenský komentár k zákonu o ochrane hospodárskej súťaže, ktorý bol vydaný myslím na konci minulého roka, a ktorý pripravovali z väčšej časti moji kolegovia z Protimonopolného úradu. To je určite publikácia hodná prečítania. V slovenskom prostredí je navyše špecifická tým, že ju písali ľudia, ktorí sa súťažnému právu venujú z pohľadu jeho vymáhania.

■ **Martin Nedelka:** Súhlasím. My ho navyše oceňujeme aj z toho dôvodu, že v tomto prípade sa komentár nekončí tam, kde začína problém, ale že sa kolegovia skutočne snažili reagovať na reálne výkladové problémy.

Juraj Beňa: Pokiaľ ide o knihy mimo súťažného práva, tak medzi mojich obľúbených autorov patrí v poslednej dobe Talian Paolo Cognetti, ktorý píše o živote na horách. Je mi to celkom blízka téma, život samotára na horách. Väčšina jeho kníh je veľmi dobrá. Prečítal som skoro všetky, ktoré boli preložené do slovenčiny, ale najznámejšia a asi aj najlepšia sa volá *Osem hôr*. To je kniha, ktorú som čítal viackrát a je to moja osobná srdcovka. Potom mám dlhodobo rád tiež väčšinu kníh od Michela Houellebecqa, a veľmi rád mám teda aj jeho poslednú knihu s názvom *Zničiť*. No a zo slovenských kníh mám rád Telesnú výchovu od Martina Šimečku, ktorú som tiež čítal dvakrát, a ktorá je o športe a prístupe človeka k nemu z intelektuálneho pohľadu.

Čo sa týka hudby, mám tiež takú jednu veľkú srdcovku za posledné roky a je ňou americká kapela *War On Drugs*. Nazval by som to takou flanelovou hudbou. Môj najobľúbenejší album od nich je *Deeper Understanding*. Okrem toho mám rád aj *Portishead*. Mám rád ich živé albumy a obzvlášť *New York Style*. A zo slovenských albumov mám rád *Bezvetrie* od Andreja Šebana.

■ **Martin Nedelka, Jakub Jošt:** Tak už nezostáva než poďakovať za Váš čas a ochoť odpovedať na naše otázky a popriať Vám, ako aj Vaším kolegom na úrade, aby sa Vám darilo čo najlepšie naplňovať ciele, ktoré ste si predsavzali.

Juraj Beňa: Ďakujem a verím, že sa nám podarí z úradu vybudovať silnú a rešpektovanú inštitúciu.

Rozhovor pripravili Martin Nedelka a Jakub Jošt.